

Metodický postup pro vyjímání střel při pitvě střelného poranění

Prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc., Ústav soudního lékařství, FN U Svaté Anny, Brno

MUDr. Petr Hejna, PhD., Ústav soudního lékařství LF UK a FN, Hradec Králové

plk. Ing. Bohumil Planka, CSc., Kriminalistický ústav Praha, Praha

Při zevní prohlídce a pitvě těla se střelným poraněním může být pitvajícím soudním lékařem v oděvních součástkách, pod nimi na povrchu těla i v těle samotném nalezena střela.¹ Při provádění soudní pitvy je povinností pitvajícího lékaře střelu bez zbytečného poškození zajistit, popsat její morfologii, fotograficky zadokumentovat, vložit do vhodného, řádně označeného obalu a předat k dalšímu odbornému zkoumání orgánům činným v trestním řízení.

Nalézá-li se střela v oděvních součástkách či na povrchu těla, pak je nejlepším řešením střelu volně uchopit a vyjmout prsty ruky. Pokud je střela lokalizována v měkkých tkáních (podkožní tuk, sval, vnitřní orgány, tělní dutiny), a je-li v celku, pak ji lze obvykle bez obtíží opatrně vypreparovat běžnými pitevními nástroji, nebo tzv. tupou preparací a vyjmout opět prsty ruky. Pokud je střela v měkkých tkáních zdeformovaná, nebo pevně uvízne v tuhém vazivu nebo kosti, pak je patřičné použít k jejímu vyjmutí vhodný pitevní nástroj. V těchto případech je nezbytné minimalizovat deformace, fragmentaci či jiné poškození střely volbou vhodného nástroje.

V odborné medicínské literatuře stále přetrvává názor, že k vyjmutí střely je optimální použít nástroj s nekovovými čelistmi, aby nedošlo k porušení povrchu střely a ke znehodnocení důležitých balistických stop (především stop po průchodu střely drážkovanou hlavní zbraní). Balistická praxe ukazuje, že tento zdánlivě logický způsob není nejlepším řešením. Pokud střela uvízne ve tkáních opravdu pevně, nástroj s nekovovými čelistmi se často sesmekne a střelu se nedaří vyjmout hned při prvním pokusu.² Při dalších pokusech se obvykle nepodaří uchopit střelu ve stejném místě a stejným způsobem. Výsledkem opakovaných pokusů o vyjmutí střely bývají překrývající se vrypy či deformace, které balistikovi velmi znesnadní práci při následném odborném zkoumání střely pod mikroskopem.

Při vyjímání střely je rozhodně lepší uchopit střelu (i olověnou) velmi pevně kovovým pitevním nástrojem s hrotitými čelistmi (např. chirurgickou pinzetou), a to jen jednou, i za cenu vzniku lokálních, relativně hlubokých, ale ohraničených a v podstatě charakteristických a zpětně ověřitelných drobných vtisků čelistí užitého nástroje. Tento postup ve svém důsledku znehodnotí mnohem menší plochu než v případě sesmeknutí měkkých či

¹ Při soudnělékařském hodnocení smrtelných střelných poranění je důležité u všech forem střelných poranění (nejen u zástřelů) provést rentgenové vyšetření, a to ještě před provedením zevní prohlídky a pitvy těla (střela může být např. zachycena v oděvních součástkách, v záhybech kůže apod.) – tím lze předejít nežádoucímu poškození střely při necílených preparačních technikách, náhodným kontaktem střely s použitými nástroji.

² U olověné střely k takovým artefaktům dochází i při použití plastové pinzety, nebo plastových či gumových návleků na čelisti kovové pinzety.

hladkých čelistí. Poměr plochy znehodnocené oblasti v případě jednoznačného vtisku tvrdých čelistí nástroje vůči stopám po sesmeknutí bývá cca 1:5, i více.

Významné je rovněž znát způsob, jak střelu optimálně uchopit. Stopy drážkované hlavně se totiž nenalézají po celém povrchu střely, ale jen v určité části. Navíc pro individuální identifikaci zbraně jsou vhodné zpravidla jen stopy v úzce vymezené oblasti. Tato oblast se například u střely dlouhé (puškové) nalézá v blízkosti dna střely a u technologické hrany po zaškrcení střely v nábojnici (obr. 1). U střely olověné (např. malorážkové) je tato lokalita vzdálenější ode dna střely (obr. 2).

Při instrumentálním vyjímání střely z těla je tedy velmi důležité střelu uchopit extrakčním kovovým nástrojem na správném místě, pevně, a pokud to situace dovolí jen jednou. Bližší podrobnosti viz Planka B.: Uchopení střely, Úrazová chirurgie č. 3/2011, str. 71 až 75.

Po vyjmutí střely je vhodné ji opláchnout ve studené tekoucí vodě, dezinfikovat (roztokem, který nerozpouští lak)³ a krátce vysušit (nejlépe fénem). Pokud ve zdeformované střele uvázly zbytky tkáně, nepokoušíme se je beze zbytku odstranit, abychom neporušili terminální tvar střely nebo její integritu.

Každou nalezenou střelu nebo její fragment balíme samostatně, například do buničiny a pak ji ukládáme nejlépe do plastové obálky.⁴ Nikdy nepoužíváme skleněné zkumavky nebo Petriho misky⁵. Netřeba snad připomínat, že označení balíčku číslem střely musí korespondovat s číslem střely uvedeným v pitevním protokolu.

³ Některé střely bývají na povrchu pokryty proužkem barevného laku, který je pro balistické zkoumání významnou identifikační indicií.

⁴ U papírové hrozí roztržení při nešetrném transportu a ztráta střely.

⁵ Je známo několik případů, kdy horlivý úředník při přebírání zásilky rozbil skleněný obal se střelou, připojený ke spisu, úderem razítka na dokument.

